Speech Joop den Uyl op de partijraad van de PvdA, 31/5/86

1. Dat de PvdA er niet in is geslaagd de CDA/VVD-coalitie in de minderheid te brengen is hard aangekomen. De

opiniepeilingen wettigden de verwachting, dat het wel zou gebeuren. De werknemers hebben grote offers gebracht voor het economisch herstel. Het lijkt zo redelijk, dat de PvdA, die in zo sterke mate werknemers vertegenwoordigt, vorm mag geven aan het economisch herstel. Het kabinet-Lubbers heeft de ongelijkheid vergroot. Het had voor talloos velen een nieuw perspectief betekend als op 21 mei de kiezers de PvdA in de regering hadden gestemd. Dat doel is niet bereikt.

2. In de verklaring van de overwinning van het CDA komt aan de persoon Lubbers een grote plaats toe. Toch is de uitslag van 21 mei niet uitsluitend te verklaren uit de krachtmeting tussen personen, in de laatste fase van de campagne. Een winst als door het CDA behaald gaat terug op eerder gebleken tekenen van herstel van het CDA en gestegen waardering voor het kabinetsbeleid.

De spreiding van winst van CDA en PvdA maken het waarschijnlijk, dat de voelbaarheid van het economisch herstel een grote rol heeft gespeeld. Daarin ligt wellicht ook een verklaring, waarom het CDA vooral in de Randstad won.

Het roept voor de PvdA de vraag op naar verwantschap met groepen kiezers, die van het herstel profiteerden en vooral naar de mate, waarin de PvdA wordt geïdentificeerd als een partij, die staat voor sociale èn economische vooruitgang.

Waarschijnlijk zijn de pogingen om tot een meer normale gespreksbasis met de ondernemers te komen te laat van start gegaan. Zoals de kwalitatief goede rapporten over werk maken, werk delen en werk voor langdurig werklozen laat zijn gekomen.

3. De PvdA is in de campagne meer aangevallen op opgeroepen beelden dan op haar program. Er is ook geen aanleiding om

tot belangrijke programherzieningen te komen, al zal de bereidheid daartoe aanwezig moeten zijn.

Op de hoofdpunten van haar program staat de PvdA strijd te wachten bij voortzetting van een CDA/VVD-coalitie. De testamenten van de oude ministers maken duidelijk, dat scherpe strijd te verwachten is.

Dat geldt voor de eis van Ruding, dat 20 miljard moet worden bezuinigd. Dat geldt voor de plannen van staatssecretaris Van der Reijden, die spreekt over duizend gulden eigen risico en die de tandarts uit het ziekenfondspakket wil. Dat geldt voor de

plannen van minister De Koning om het wettelijk minimumloon voor jeugdigen voorshands op het niveau van 85% voor 22-jarigen te handhaven.

4. De formatie voltrekt zich voorlopig in de schemer, omdat tegen het advies van de PvdA in, geen formateur is

benoemd. De informatie voert gemakkelijk tot onduidelijkheid en vertraging. Dat klemt temeer nu de VVD zo duidelijk in disorde is geraakt. Het zwaartepunt lijkt nu te liggen bij het 'oude' kabinet-Lubbers en dat is niet zo fraai naar de kiezers toe .

5. Ik meen niet, dat de PvdA veel te verwijten valt over de gevoerde strategie ten aanzien van andere partijen. Ze

heeft terecht de vorming van een links meerderheidskabinet niet tot inzet gemaakt. Daar is geen meerderheid voor in ons land. Ze heeft de mogelijkheid van een coalitie, hetzij met het CDA, hetzij met de VVD opgengehouden. Ook dat was juist en zal ook voor de toekomst moeten gelden.

Het verlangen naar een alternatief voor het samengaan van CDA en PvdA leeft sterk binnen de PvdA. Stappen naar de VVD toe zouden alleen reëel zijn als de VVD een echte liberale partij was, maar dat is ze niet.

Er is geen simpele oplossing voor dit probleem. De PvdA zal het regeren vooral op eigen kracht moeten afdwingen.

Beweeglijk naar nieuwe maatschappelijke groepen.

De gedegenheid van eigen alternatieven beklemtonen.

De dialoog zoeken met maatschappelijke organisaties over een breed front.

Haar oppositie zakelijk voeren.

6. De PvdA zal de komende periode veel aandacht moeten blijven geven aan de punten, waarop ze herkenbaar was voor de kiezers.

Herstel van werkgelegenheid, een rechtvaardiger behandeling van mensen met een uitkering, opkomen voor verbetering van het milieu.

Ze zal de slag tegen het gevaar van kernenergie moeten voeren met een open oog voor het ontwikkelen en ten uitvoer brengen van een kernenergievrije elektriciteitsvoorziening. Dat vergt grote internationale activiteit.

De PvdA zal de strijd tegen de kernbewapening boven aan de agenda moeten houden. Strijd voor de handhaving van SALT II, voor het ernstig nemen van de verreikende voorstellen van Gorbatsjov van 15 januari j.l. Strijd tegen SDI en de vermilitarisering van onderzoek en wetenschap. De strijd tegen de plaatsing van

kruisraketten is daar een onderdeel van, ze mag niet de hoofdzaak zijn. Dankzij de zetelwinst van de PvdA kan ze als een grote en sterke partij in de Europese en internationale wereld invloed uitoefenen.